

Nemateriālā īpašuma vērtēšanas metodes (3/19/20)

Pēdējos gados arvien biežāk notiek nemateriālā īpašuma ("Nī") pārrobežu nodošanas darījumi starp saistītām personām. Šādu Nī darījumu apjoms uzņēmumu grupas ietvaros parasti ir būtisks, tādēļ nodokļu administrācija tiem pievērš īpašu uzmanību. ESAO atzīst, ka neatbilstošas Nī vērtības noteikšana ir viens no lielākajiem peļņas novirzīšanas riskiem. Šajā rakstā – par vispārīgām vērtēšanas metodēm, kas izmantojas, lai noteiktu cenu Nī nodošanas darījumos starp saistītām personām un pārbaudītu, ka tā atbilst nesaistītu pušu darījuma principam.

Nosakot Nī vērtību transfertcenu vajadzībām, var izmantot trīs vispārīgas vērtēšanas pieejas, kuru pamatā ir tirgus cena, ienākumi vai izmaksas. ESAO izstrādātās transfertcenu noteikšanas vadlīnijas¹ atzīst, ka transfertcenu noteikšanā var izmantot vērtēšanas metodes, ja to piemērošana atbilst nesaistītu pušu darījuma principam. Tabulā ir apkopotas un aprakstītas alternatīvās Nī vērtēšanas metodes transfertcenu vajadzībām:²

Pieeja	Vērtēšanas metode	Apraksts	Iespējamā transfertcenu noteikšanas metode ESAO skatījumā
Tirkus cena – šo pieeju izmanto, lai aprēķinātu Nī vērtību atbilstoši tirgus cenai.	Atlīdzības atvieglojuma (<i>relief from royalty</i>) metode	Šīs metodes pamatā ir par Nī lietošanas tiesībām maksājamā prognozētā domājamā atlīdzība, kas diskontēta uz aprēķināto pašreizējo vērtību. Aprēķina pamatā parasti ir salīdzināmi Nī licences līgumi, kas identificēti, veicot salīdzināmo datu analīzi vai izmantojot iekšējos salīdzināmos datus.	Domājamās atlīdzības pamatā parasti ir tirgū novērotais atlīdzības līmenis, veicot meklēšanu saskaņā ar salīdzināmo nekontrolēto cenu metodi.
	Paaugstinātās cenas/peļņas metode	Šīs metodes pamatā ir starpība starp prognozēto peļņu no Nī saturošo preču paaugstinātās cenas un aizstājējpreču parastās cenas (piem., zīmola preces un bezzīmola preces), kas diskontēta uz aprēķināto pašreizējo vērtību.	Peļņas palielinājums rodas, pretstatot Nī saturošo preču salīdzināmo nekontrolēto cenu un patentbrīvo (<i>generic</i>) preču cenas.
Ienākumi – šo pieeju izmanto, lai aprēķinātu ar Nī turēšanu un lietošanu saistīto nākotnes ienākumu neto pašreizējo vērtību.	Atlikušās vērtības metode	Šīs metodes pamatā ir Nī saturošo preču un pakalpojumu radīto brīvo naudas plūsmu pašreizējā vērtība. Pilno peļņas/naudas plūsmas prognozi parasti koriģē par standarta peļņu no standarta darbības.	Standarta peļņas salīdzināmo līmeni nosaka saskaņā ar darījumu tīrās peļņas metodi.
	Virspeļņas metode	Šī metode nosaka Nī vērtību kā uz Nī attiecīnāmās naudas plūsmas pašreizējo vērtību, no kurās atskaitīta uz citiem aktiviem attiecīnāmo naudas plūsmu proporcija. Šo metodi varētu būt grūti piemērot, jo vispirms jānovērtē uzņēmuma pārējais Nī un pēc tam jānodala uz pārbaudāmo Nī.	Līdzīgi kā iepriekš, var izmantot darījumu tīrās peļņas metodi, tikai atskaita nevis standarta peļņu no citām darbībām, bet gan peļņu no attiecīgajiem aktiviem. Šai peļņai no identificējamiem aktiviem varētu būt nepieciešama salīdzināmo

Izmaksas – šī pieeja nosaka Nī vērtību proporcionāli tā izmaksām.	Vēsturisko izmaksu metode	Šīs metodes pamatā ir Nī izveidē radušos vēsturisko izmaksu kapitalizēšana.	Tā ir līdzīga izmaksu pieskaitīšanas metodei, kura uzskaita attiecīgās izmaksas, sevišķi gadījumos, kad vēsturiskās/ aizvietošanas izmaksas tiek atzītas, iekļaujot (ierobežotu) peļņas elementu (uzcenojumu).
	Aizvietošanas izmaksu metode	Šīs metodes pamatā ir prognozēto Nī aizvietošanas izmaksu kapitalizēšana (funkcionāli līdzvērtīga jauna Nī kopējās izveides izmaksas).	

Secinājums – izvēloties vērtēšanas metodi transfertcenu vajadzībām, svarīgi pārbaudīt, vai ir pieejama iekšējā informācija par pārbaudāmo Nī un ārējā informācija par potenciāli salīdzināmām tirgus cenām, kā arī nodrošināt izvēlētās metodes atbilstību nesaistītu pušu darījuma principam.

¹ ESO Transfertcenu noteikšanas vadlīnijas daudznacionāliem komersantiem un nodokļu administrācijām (2017).

² Eiropas Komisija. Pētījums par ekonomiskās vērtēšanas metožu piemērošanu transfertcenu noteikšanā pārrobežu darījumos starp starptautiskā grupā ietilpstošiem komersantiem ES (2016)